

Konkurssilain väliaikainen muutos ja sen vaikutukset Suomen konkurssitilanteeseen

Polina Avramenko

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2020

Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

AVRAMENKO, POLINA:

Konkurssilain väliaikainen muutos ja sen vaikutukset Suomen konkurssitilanteeseen

Opinnäytetyö 39 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Joulukuu 2020

Koronaviruspandemian seurauksena Suomessa otettiin 1.5.2020 alkaen käyttöön konkurssilain väliaikainen muutos, joka rajoitti velkojien mahdollisuuksia hakea velallista konkurssiin. Lakimuutoksen tavoitteena oli estää sellaisten yritysten konkurssreja, jotka joutuivat tilapäisiin maksuvaikkeuksiin pandemiasta johtuvien rajoitustoimien vuoksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli analysoida konkurssilain väliaikaista muutosta. Raportin tavoitteena oli tuottaa kattava ajankohtaiskatsaus lakimuutoksen vaikutuksista Suomen konkurssitilanteeseen ja arvioida lakimuutoksen kokonaisvaltaista onnistumista. Työn aihe oli erittäin ajankohtainen, työelämää palveleva ja yhteiskunnallisesti tärkeä.

Työn tutkimuksellinen osuus toteutettiin yhteistyössä Borenius Asianajotoimisto Oy:n insolvenssijuristien kanssa teemahaastatteluiden muodossa. Haastatte- luissa käsiteltiin väliaikaisen lakimuutoksen herättämiä ajatuksia sekä juristien kokemuksia pandemian aikana työskentelystä.

Tutkimustulosten perusteella todettiin, että konkurssilain väliaikainen muutos palvelee alkuperäistä tarkoitustaan melko hyvin. Lakimuutokseen liittyy kuitenkin myös riskejä, joiden vaikutukset tulevat mitä todennäköisemmin ilmi vasta sen voimassaolon päättymisen jälkeen. Asiantuntijoiden ennusteiden mukaan suurimpana haasteena tulee olemaan konkurssihakemusten määrän merkittävä kasvu keväällä 2021. Kasvanut työmäärä tulee kohdistumaan erityisesti tuomio- istuimiin ja asianajotoimistoihin. Suuren hakemusmäärän käsittely tulee vaati- maan paljon resursseja sekä konkurssimenettelyyn osallistuvien tahojen teho- kasta ja hallittua yhteistyötä.

Asiasanat: insolvenssioikeus, konkurssi, konkurssilaki, konkurssimenettely, la- kimuutos

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Legal Expertise

AVRAMENKO, POLINA:

The Temporary Amendment of Bankruptcy Law and its Impact on the Bankruptcy Situation in Finland

Bachelor's thesis 39 pages, appendices 1 page
December 2020

Because of the global COVID-19 pandemic the Finnish government introduced a temporary amendment of the bankruptcy law starting from May 1st 2020. The purpose of the amendment was to prevent bankruptcies of those enterprises whose financial difficulties would most likely be temporary due to restrictions because of COVID-19.

The purpose of this thesis was to analyse the temporary amendment of the bankruptcy law. The main goal of the study was to produce a current report of the amendment's impact on the bankruptcy situation in Finland. The aim was also to evaluate the success of the amendment. This topic was current and important for our society as well as working life.

The research part of this thesis was carried out in form of interviews with insolvency lawyers of Borenius Attorneys Ltd. The interviews consisted of questions regarding the amendment as well as lawyers' experiences of working during the pandemic.

The majority of the respondents stated that the temporary amendment of bankruptcy law has been quite successful. However, there are also some risks regarding the amendment. These risks will most likely become relevant only after the amendment is no longer valid. Specialists have predicted that the biggest challenge will be the increased amount of bankruptcy petitions in spring 2021. The workload will be targeted especially at district courts and law firms. The processing of petitions will require a lot of resources and effective co-operation between officials.

Key words: insolvency, bankruptcy, bankruptcy law, bankruptcy procedures, amendment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Työn tausta ja tavoite	6
1.2	Työelämän edustaja	7
2	KONKURSSIMENETTELY	8
2.1	Menettelyn pääpiirteet	8
2.1.1	Konkurssin alkaminen	8
2.1.2	Valvonta ja jako-osuuksien maksaminen	9
2.1.3	Konkurssin päättyminen	10
2.1.4	Menettelyn vaihtoehtoiset päättymistavat	11
2.2	Konkurssilaki 120/2004	14
2.2.1	Lain pääpiirteet	14
2.2.2	Konkurssiin asettamisen perusteet ja maksukyvyttömyys ..	15
3	KONKURSSILAIN VÄLIAIKAINEN MUUTOS HE 46/2020 VP	16
3.1	Lakimuutoksen tausta ja tavoite	16
3.2	Eduskunnan vastaus EV 41/2020 vp	18
3.3	Väliaikaisen lakimuutoksen jatkuminen	19
3.4	Lakimuutoksen vaikutukset konkurssimenettelyyn	21
4	KONKURSSITILASTOJA SUOMESTA	22
4.1	Lähihistoriaa	22
4.2	Poikkeustilan vaikutus konkurssien määrään	23
5	PANDEMIAN VAIKUTUKSET ULKOMAIDEN KONKURSSILAINSÄÄDÄNTÖÖN	26
5.1	Eurooppa	26
5.2	Yhdysvallat	27
5.3	Venäjä	28
5.4	Kiina	28
6	TUTKIMUS – INSOLVENSSIJURISTIEN AJATUKSIA TILANTEESTA	29
6.1	Tutkimusmenetelmä	29
6.2	Tutkimustulokset	30
6.2.1	Vaikutus työmäärään ja -tapoihin	30
6.2.2	Ajatuksia väliaikaisesta lakimuutoksesta	31
6.2.3	Arvio tilanteen kehittymisestä lähitulevaisuudessa	32
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	39

LYHENTEET JA TERMIT

COVID-19	koronaviruspandemia
EV	eduskunnan vastaus
HE	hallituksen esitys
KonkL	konkurssilaki (120/2004)
LaVM	lakivaliokunnan mietintö
MJL	laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä (1578/1992)
OM	oikeusministeriö
pesänhoitaja	tuomioistuimen määräämä henkilö, jonka tehtävänä on toimia konkurssipesän lakimääräisenä edustajana sekä hoitaa konkurssipesän yleishallintoa
velallinen	velkasuhteen osapuoli, joka on velkaa toiselle osapuolelle
velkoja	velkasuhteen osapuoli, jolla on saamisoikeus velallista kohtaan

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta ja tavoite

Tämän opinnäytetyön taustalla on maailmanlaajuinen koronaviruspandemia eli COVID-19, jonka aiheuttama poikkeustila on vaikuttanut merkittävästi maailman talouteen vuoden 2020 aikana. Suomessa on pandemian seurauksena otettu käyttöön lukuisia rajoituksia, joiden tarkoituksena on ollut minimoida tartuntojen määrää. Viruksen leviämistä on pyritty hillitsemään muun muassa rajoittamalla ulkomaanmatkailua ja suuria kokoontumisia sekä siirtämällä kansalaisia etätö- hön ja -opiskeluun. Monet eri alojen yritykset ovat väistämättä joutuneet näiden rajoitusten kohteeksi tavalla tai toisella, ja se on luonnollisesti vaikuttanut niiden taloudelliseen tilanteeseen.

Erytisesti palveluala on kärsinyt pandemian seurauksena. Jo maaliskuun puoli- välissä arviolta joka kymmenes palvelualan yritys joutui irtisanomaan tai lomaut- tamaan henkilöstöään (Koponen 2020). Myös Suomen konkurssitilanteeseen on odotettavissa muutoksia tämän vuoden tapahtumien seurauksena. Konkurssi- ruuhkan estämiseksi Suomessa astui voimaan väliaikainen konkurssilain muu- tos, jonka voimassaoloajaksi määrättiin alustavasti 1.5. – 31.10.2020 (EV 41/2020).

Edellä mainittujen tapahtumien pohjalta opinnäytetyön tarkoituksiksi muodos- tui väliaikaisen lakimuutoksen analysointi alan kirjallisuuden ja asiantuntijalau- suntojen pohjalta. Työssä selvitetään lakimuutoksen sisältöä ja alkuperäistä tar- koitusta sekä arvioidaan sen kokonaisvaltaista onnistumista käytännössä. Rapo- rin päätavoitteena on tuottaa kattava, työelämää palveleva ajankohtaiskatsaus lakimuutoksen vaikutuksista Suomen konkurssitilanteeseen. Tavoitteena on myös löytää vastaus kysymykseen siitä, palveliko lakimuutos työelämää alun pe- rin suunnitellulla tavalla. Työelämän näkökulmaa työhön tuovat asiantuntijahaas- tattelut, jotka on toteutettu yhteistyössä Borenius Asianajotoimiston Oy:n insol- venssijuristien kanssa.

Opinnäytetyöraportti koostuu konkurssimenettelyä ja siihen liittyvää lainsäädäntöä käsittelevästä teoriaosuudesta sekä laadullisen tutkimuksen tutkimustulosten analysointiosiosta. Opinnäytetyön luvuissa 2 – 4 esitellään konkurssimenettelyn pääpiirteitä, konkurssilakia ja sen väliaikaista muutosta sekä Suomen konkurssitilastoja ennen koronaviruspandemiaa. Työn viidennessä luvussa perehdytään vertailun vuoksi siihen, miten konkurssilainsäädäntöä on muutettu ulkomailla pandemian seurauksena. Kuudes luku käsittelee puolestaan asiantuntijahaastatteluja ja niiden pohjalta tehtyjä päätelmiä pandemian vaikutuksista insolvenssijuristien työhön.

1.2 Työelämän edustaja

Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Borenius Asianajotoimisto Oy:n kanssa. Vuonna 1911 perustettu Borenius Asianajotoimisto Oy on yksi Suomen suurimmista liikejuridiikkaan erikoistuneista asianajotoimistoista. Sen toimintaan kuuluvat muun muassa sopimusoikeudelliset asiat, veroasiat, yrityskaupat sekä insolvenssiasiat eli konkurssit ja yrityssaneeraukset. Boreniuksen Helsingissä sijaitseva pääkonttori työllistää tällä hetkellä noin 140 oikeudellisen ja kaupallisen alan asiantuntijaa. Lisäksi Boreniuksella työskentelee harjoittelijoina paljon kyseisten alojen opiskelijoita. Boreniuksen Tampereen toimiston tiimi koostuu tällä hetkellä kolmesta juristista ja yhdestä assistentista. Yrityksen toiseksi suurin toimisto sijaitsee Pietarissa ja työllistää tällä hetkellä reilut 20 asiantuntijaa. Lisäksi Boreniuksella on edustustoimistot Lontoossa ja New Yorkissa. (Borenius n.d.)

Boreniuksen toiminta jakaantuu eri juridiikan alojen mukaan praktiikkoihin. Restructuring & Insolvency-praktiikka eli insolvenssipraktiikka koostuu noin viidestätoista asiantuntijasta, joiden tärkeimmät työtehtävät liittyvät konkursseihin ja yrityssaneerauksiin. Vuosien varrella Borenius on hoitanut useiden kansallisella tasolla merkittävien yritysten insolvenssiasioita, joista viimeisimpinä voisi mainita esimerkiksi Stockmann Oyj:n yrityssaneerauksen sekä taksiyhtiö Kajon Group Oy:n konkurssin (Huhta 2020; Räsänen 2020).

2 KONKURSSIMENETTELY

Konkurssilla tarkoitetaan maksukyvyttömän velallisen kaikkia velkoja koskevaa maksukyvyttömyysmenettelyä, jossa velallisen koko omaisuus käytetään kerrallaan konkurssisaatavien maksuun (Koulu, Lindfors & Niemi 2020). Konkurssi on luonnollinen osa toimivaa markkinataloutta. Markkinatalous edellyttää, että yritykset, jotka eivät pysty suoriutumaan lakisääteisistä velvollisuuksistaan ja olemaan osana talousjärjestelmää, poistuvat markkinoilta ikään kuin muiden toimijoiden tieltä. (Linna 2012, 230.) Tästä huolimatta jokainen yrittäjä pyrkii tietenkin mahdollisuuksien mukaan välttää tätä usein pitkää ja monia eri tahoja työllistävää prosessia. Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö, yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö, muttei esimerkiksi Suomen valtiota, kuntaa tai itsestä julkisoikeudellista laitosta (Könkkölä & Linna 2020).

2.1 Menettelyn pääpiirteet

2.1.1 Konkurssin alkaminen

Konkurssimenettely alkaa siitä, kun velallinen asetetaan konkurssiin oman tuomiopiirinsä käräjäoikeuden päätöksellä. Asia laitetaan vireille käräjäoikeuteen kirjallisella hakemuksella, jonka voi tehdä itse velallinen tai hänen velkojansa. (Könkkölä & Linna, 2020.) Vuoden 2020 ensimmäisen puoliskon aikana suurinta osaa konkurseista haki joko Verohallinto tai velallinen itse (Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus 2020, 5).

Konkurssin alkamisen seurauksena velalliselta lähtee oikeus määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan. Tämä määräysvalta siirtyy kokonaisuudessaan velkojille. (KonkL 3:1.) Konkurssipesän yleishallinto siirtyy puolestaan käräjäoikeuden määräämän pesänhoitajan vastuulle (KonkL 8:1). Pesänhoitajina toimivat tyypillisesti asianajajat (Linna 2012, 242). Pesänhoitajan tehtäviä konkurssin alkuvaiheessa ovat muun muassa pesäluettelon ja velallisselvityksen laatiminen (KonkL 9:1-3). Pesäluettelolla tarkoitetaan listaa konkurssipesän varoista

ja veloista. Velallisselvityksellä puolestaan tarkoitetaan selvitystä velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta ja konkurssin olennaisimmista syistä. (Könkkölä & Linna 2020.) Lisäksi pesänhoitajan vastuulla on kutsua koolle velkojainkokoouksia, joissa velkojat käytännössä toteuttavat määräysvaltaansa (Kokko & Salminen 2013, 112, 114).

2.1.2 Valvonta ja jako-osuuksien maksaminen

Konkurssimenettelyn seuraava olennainen vaihe on valvonta, millä tarkoitetaan sitä, kun velkojat ilmoittavat kirjallisesti saatavansa pesänhoitajalle. Valvontakirjelmien tarkistamisen jälkeen pesänhoitajan tulee laatia kirjallinen ehdotus siitä, miten konkurssipesän varallisuus tulisi jakaa velkojien kesken. Tätä asiakirjaa kutsutaan jakoluetteloehdotukseksi. (Könkkölä & Linna, 2020.) Ehdotus tulee toimittaa velalliselle sekä niille velkojille, jotka ovat sitä pyytäneet (KonkL 13:2). Velkojilla on oikeus riitauttaa toisen velkojan saatava, ja mikäli näin tapahtuu, tulee kyseiselle velkojalle antaa tilaisuus tulla kuulluksi. Valmis jakoluetteloehdotus sekä mahdollisiin riitautuksiin liittyvät asiakirjat tulee toimittaa käräjäoikeudelle, joka käytyään asiakirjat läpi ja tutkittuaan mahdolliset erimielisyydet vahvistaa jakoluettelon. (Linna 2012, 243 – 244.)

Velkojille kuuluvat jako-osuudet maksetaan vahvistetun jakoluettelon mukaisesti (Kokko & Salminen 2013, 64). Jako-osuuksien maksujärjestys riippuu siitä, onko niiden joukossa etuoikeutettuja saatavia. Etuoikeutetut saatavat kuuluu nimensä mukaan maksaa ennen etuoikeudettomia saatavia. (Könkkölä & Linna, 2020.) Erilaisista etuoikeuksista määrää laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä (30.12.1992/1578). Tämän lain mukaan jako-osuudet jaetaan yleisiin etuoikeuksiin ja erityisiin etuoikeuksiin.

Yleisiin etuoikeuksiin kuuluvat yrityssaneerausmenettelyn aikana syntyneet saatavat sekä lapsen elatusapu. Mikäli saatavien joukosta löytyy siis esimerkiksi maksamaton palkkio yrityssaneerausmenettelyn ajoilta, tulee se maksaa ensimmäisten jako-osuuksien joukossa. Erityisiin etuoikeuksiin puolestaan kuuluvat pantti- ja pidätysoikeuden sekä yrityskiinnityksen tuottama etuoikeus. Tämä tar-

koittaa käytännössä sitä, että se velkoja, jolla on panttioikeus johonkin irtaimistoon tai yrityskiinnitys saatavansa vakuutena, on oikeutettu saamaan jako-osuutensa ensimmäisenä. (MJL 3-5 §.)

Rahamäärältään pienet, alle 50 euron suuriset, jako-osuudet voidaan jättää huomioimatta menettelyssä. Pesänhoitaja voi kuitenkin halutessaan ottaa nämä myös huomioon, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi. (Kokko & Salminen 2013, 65.) Pienen taloudellisen hyötynsä vuoksi alle 50 euron suuriset saatavat voidaan varojen jakoprosessissa jättää kokonaan huomioimatta, mikäli pesänhoitaja katsoo, että se kasvattaa kohtuuttomasti hänen työmääräänsä tai menettelyn kustannuksia (Kokko & Salminen 2013, 65).

Toisinaan konkurssimenettelyssä maksetaan ennen varsinaisia jako-osuuksia myös jako-osuuden ennakkoja. Näin toimitaan yleensä tilanteessa, jossa konkurssipesällä on riittävästi rahavaroja ennakoiden maksamiseen. Edellytyksenä tälle menettelylle on se, ettei ennakoiden suorittaminen vaikuta negatiivisesti konkurssipesän kykyyn vastata muista velvoitteistaan. (Kokko & Salminen 2013, 67.)

Kuten itse jako-osuuksissa, ennakoissakin on noudatettava jo aiemmin mainittua lakia velkojen maksunsaantijärjestyksestä. Etuoikeutetuille velkojille on siis maksettava ensimmäisenä. Tästä menettelytavasta on hyötyä myös itse konkurssipesälle, sillä etuoikeutettujen saatavien korko kertyy aina maksupäivään saakka, kun taas etuoikeudettomille saataville kertyy korkoa ainoastaan konkurssin alkamispäivään saakka. Näin ollen on pesän kannalta edukasta maksaa etuoikeutettujen jako-osuuksien ennakot mahdollisimman nopeasti, jotta menettelyn kustannukset säilyisivät mahdollisimman pieninä. (Kokko & Salminen 2013, 68.)

2.1.3 Konkurssin päättyminen

Konkurssimenettelyn viimeisimpiä vaiheita on lopputilitys, joka pesänhoitajan täytyy laatia menettelyn loppuunsaattamiseksi. Lopputilitys laaditaan silloin, kun konkurssipesä on selvitetty ja sen omaisuus muutettu rahaksi. Vaikka tarkkaa

ajankohtaa lopputilityksen laatimiselle ei ole laissa määritelty, tulee se tehdä ilman aiheetonta viivytystä. Lopputilitystä ei kuitenkaan voida tehdä, jos pesällä on vielä esimerkiksi maksamattomia massavelkoja tai keskeneräinen omia velvoitteita koskeva oikeudenkäynti. (Kokko & Salminen 2013, 73 – 74.) Massavelloilla tarkoitetaan sellaisia velkoja, jotka johtuvat itse konkurssimenettelystä eli niiden peruste on syntynyt vasta konkurssimenettelyn alkamisen jälkeen (Konkurssiasiamiehen toimisto 2014).

Lopputilityksen tulee sisältää selvitykset konkurssipesän hallinnosta ja jako-osuuksista. Hallinto-osiossa tulee käytännössä esitellä pesän konkurssimenettelyn aikaista toimintaa ja tehtyjä toimenpiteitä, kuten omaisuuden rahaksimuutto-prosessia, saatavien perintää sekä pesän tuloja ja menoja. Jako-osuuksia käsittelevässä osuudessa puolestaan tulee näkyä tiedot jo maksetuista jako-osuuksista ja niiden ennakoista sekä mahdollisista osuuksista, jotka ovat vielä maksamatta. Näiden tietojen perusteella velkojat pystyvät muodostamaan käsityksensä konkurssimenettelyn onnistumisesta ja hyväksymään lopputilityksen. Hyväksymisen jälkeen pesänhoitajan tulee tehdä konkurssin päättymisestä ilmoitus Oikeusrekisterikeskukseen, jonka kautta tiedot päivittyvät myös muille keskeisille tahoille, kuten Verohallinnolle, kaupparekisteriin sekä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. (Kokko & Salminen 2013, 74 – 75.)

2.1.4 Menettelyn vaihtoehtoiset päättymistavat

Mikäli pesänhoitaja huomaa pesäluettelon laatimisen jälkeen, etteivät konkurssipesän varat riitä kattamaan menettelyn kustannuksia, voidaan tuomioistuimelta hakea päätöstä konkurssin raukeamisesta. Mikäli varallisuutta on vähän, käytännössä ainoaksi vaihtoehdoksi jää se, että velkoja ottaa vastuuta menettelyn kustannuksista. Mikäli kukaan velkojista ei tähän suostu, konkurssipesän raukeaminen aloitetaan pesänhoitajan laatimalla raukeamisesityksellä, joka tulee toimittaa tuomioistuimelle. Raukeamisesityksen voi tehdä myös konkurssiasiamies, velkoja tai velallinen itse. (Kokko & Salminen 2013, 27.) Raukeamisesitystä ei luonnollisesti voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velalliselvitys on tehty, sillä siinä kohtaa ei voida vielä olla varmoja pesän kyvystä suoriutua konkurssimenettelyn velvoitteista.

Edellä kuvatun tilanteen lisäksi konkurssipesä voidaan määrätä raukeamaan myös silloin, kun velkojille maksettavien jako-osuuksien kertymät jäävät liian vähäisiksi. Tämä tarkoittaa siis sitä, että koko pesän varallisuus menisi itse menettelyn täytäntöönpanokustannuksiin, mikä taas ei vastaa konkurssimenettelyn tarkoitusta. (Kokko & Salminen 2013, 31.) Konkurssipesän rautessa pesänhoitajan palkkio maksetaan usein valtion varoista siltä osin kuin pesän varat eivät siihen riitä. Pesänhoitajan tehtäviin kuuluu konkurssin rautessa ilmoittaa asiasta ulosottomiehelle, jolla on oikeus ulosmitata se pesän omaisuus, joka olisi normaalisti palautunut takaisin velalliselle. (Linna 2012, 245.)

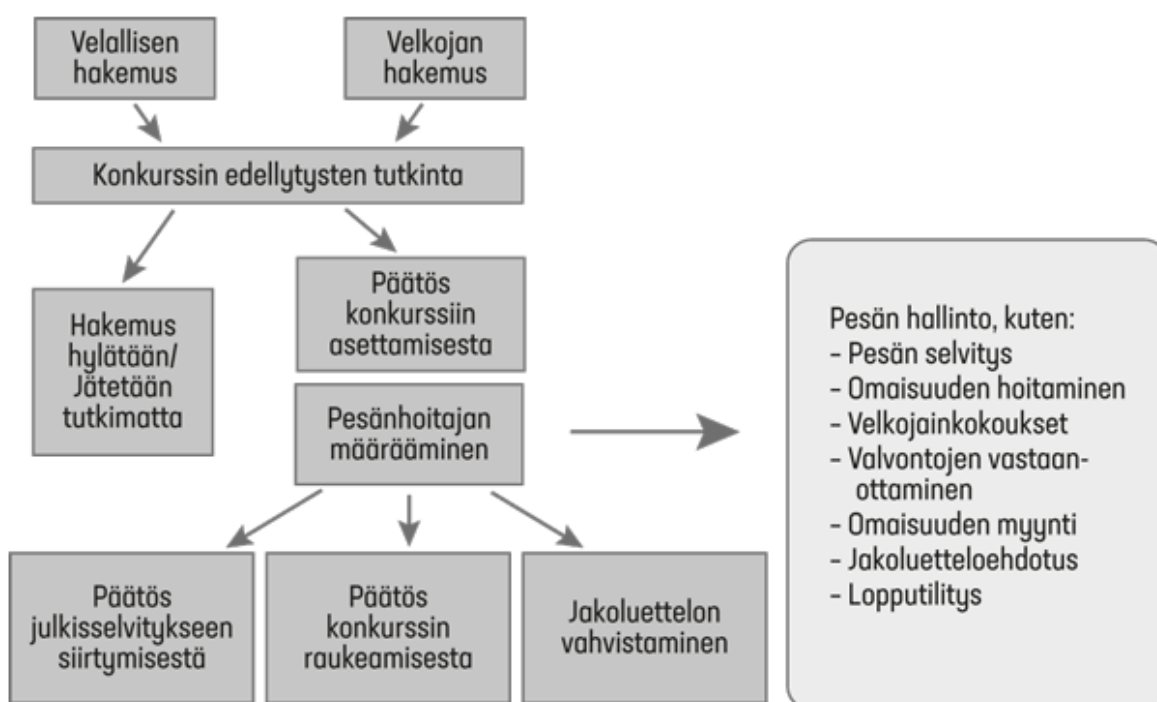
Raukeamisesityksen tarkastelun yhteydessä pohditaan joskus myös sitä, pitääkö raukeava pesä siirtää julkisselvitykseen. Julkisselvityksellä tarkoitetaan käytännössä konkurssimenettelyä konkurssiasiamiehen määräämän julkisselvittäjän johdolla. Koska kyseessä on edelleen konkurssimenettely, noudatetaan julkisselvityksessä konkurssilakia. (Kokko & Salminen 2013, 34 – 35.) Selvityksessä oleva pesä on tällöin ikään kuin erityisen valvonnan alla.

Konkurssimenettelyä jatketaan julkisselvityksenä useimmiten siinä tapauksessa, kun pesään liittyy jonkinlainen selvitystarve. Yli 75%:ssa tapauksista tämä selvitystarve tarkoittaa konkurssipesään liittyvää rikosepäilyä. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2014.) Julkisselvityksellä halutaan siis poissulkea mahdollinen konkurssipesän toimintaan liittyvän talousrikollisuuden mahdollisuus ja samalla estää harmaan talouden kehittymistä. Näin ollen menettelyllä on velkojien edun ajamisen lisäksi julkisoikeudellinen intressi. (Linna 2012, 246.)

Julkisselvitys on valtion tukema menettely, jota voi hakea ainoastaan konkurssiasiamies. Julkisselvityksessä olevaa konkurssia jatketaan valtion varoilla siltä osin kuin pesän omat varat eivät siihen riitä. Valtio maksaa muun muassa julkisselvittäjän palkkion. Selvityksen alkaessa konkurssipesän hallinto siis siirtyy pesänhoitajalta ja velkojilta julkisselvittäjälle. Käytännössä suuria muutoksia hallinnon osalta ei kuitenkaan usein tapahdu. Velkojien asema pysyy pääosin ennallaan, jotta he voivat edelleen valvoa saataviaan. Julkisselvittäjän roolissa taas usein jatkaa konkurssipesän pesänhoitaja, sillä hän on parhaiten perillä pesän

asioista ja pystyy näin ollen luontevasti jatkamaan tehtävässä. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2014.)

Julkisselvitys voi päättyä kahdella tavalla, joita ovat lopputilitys tai konkurssipesän hallinnon palauttaminen. Näistä ensimmäinen tapa on tilastojen mukaan todennäköisempi. Julkisselvityksen lopputilitys tapahtuu niin, että julkisselvittäjä toimittaa sen konkurssiasiamiehelle, joka puolestaan tarkistaa ja hyväksyy sen. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2014.) Konkurssipesän hallinto voidaan myös palauttaa pesähoitajalle ja velkojille. Yleisin perustelu tälle on se, että konkurssipesän varat riittävät menettelyn loppuunsaattamiseen. Käytännössä konkurssipesän hallinnon palauttaminen on ollut hyvin harvinaista ja julkisselvitykset ovat useimmiten päättyneet lopputilitykseen. (Kokko & Salminen 2013, 37; Konkurssiasiamiehen toimisto 2014.)

KUVIO 2. Konkurssimenettelyn päävaiheet (Prosessioikeuden oppikirja 2012, 240).

2.2 Konkurssilaki 120/2004

Konkurssimenettelyä säätelee konkurssilaki (KonkL 120/2004), joka on astunut voimaan vuonna 2004 ja samalla korvannut vuodelta 1868 olevan konkurssisäännön. Vanhaa konkurssisääntöä oli uudistettu useampaan kertaan muun muassa 1980- ja 1990-luvuilla, mutta suuri osa lain säännöksistä oli alkuperäisen mukaisia, eivätkä ne näin ollen palvelleet nykypäivän tarkoitusta (HE 26/2003, 16). Vuoden 2004 laki sai alkunsa Suomen hallituksen esityksestä HE 26/2003 vp. Esityksen mukaan uuden konkurssilainsäädännön tavoitteena oli ennakoitavan ja selkeän konkurssilain säätäminen. Erityisen tärkeänä pidettiin sitä, että erityyppisten ja –kokoisten pesien erityistarpeet pystyttäisiin ottamaan huomioon menettelyn aikana. Lisäksi uuden lainsäädännön myötä haluttiin kehittää velalliseen sekä pesän hallintoon kohdistuvia selvittely- ja valvontamahdollisuuksia. Kaiken kaikkiaan menettelyn tehokkuus ja läpinäkyvyys toimivat lakiuudistuksen kulmakivinä. (HE 26/2003, 17.)

2.2.1 Lain pääpiirteet

Konkurssilaki koostuu kahdestakymmenestä neljästä luvusta ja kahdestatoista muutossäädöksestä, joita on tehty säännöllisin väliajoin vuosina 2004-2020. Lain pykälät on numeroitu luvuittain eikä juoksevasti, mikä tarkoittaa sitä, että jokainen luku alkaa ensimmäisestä pykälästä. Konkurssilaki etenee loogisella tavalla siinä mielessä, että menettelyn vaiheet on lueteltu laissa lähestulkoon järjestyksessä. Laki alkaa luonnollisesti yleisistä säännöksistä ja konkurssin edellytyksistä sekä oikeusvaikutuksista ja etenee menettelyn mukaisessa järjestyksessä aina loppuilitystä koskeviin säännöksiin asti. (KonkL 120/2004.) Esimerkiksi julkisselvitystä koskevat säännökset ovat tähän lakiin täysin uusia lisäyksiä. Julkisselvitystä ei vielä tunnettu konkurssin päättymistapana vanhassa konkurssisäännössä. (HE 26/2003, 20.)

2.2.2 Konkurssiin asettamisen perusteet ja maksukyvyttömyys

Kuten jo edellisessä luvussa on mainittu, konkurssi ei voi käynnistyä itsestään. Konkurssin alkamiseen tarvitaan aina hakemus ja sen pohjalta tehty tuomioistuimen päätös. (Koulu & Lindfors 2004, 19.) Tästä säädetään konkurssilain 1 luvun 3 §:ssä. Konkurssiin haettavan velallisen on myös täytettävä konkurssilaissa määrätty edellytys maksukyvyttömyydestä. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan konkurssilaissa sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan näiden erääntyessä (KonkL 2:1:1). Tämä säännös on melko epämääräinen, joten konkurssilaissa määritellään tarkemmin tilanteet, joissa velallista on pidettävä maksukyvyttömänä. Näitä tilanteita on yhteensä kolme ja tutkija Anssi Kärki (2020) määrittelee ne artikkelissaan seuraavasti:

Velallista voidaan pitää maksukyvyttömänä, jos:

- 1) velallinen on lakkauttanut maksunsa
- 2) ulosotossa on konkurssihakemuksen tekemistä edeltävän kuuden kuukauden aikana ilmennyt, ettei velalliselta kerry varoja saatavan suorittamiseksi
- 3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liike- tai ammattitoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

Maksukyvyttömyyden paikkansapitävyyttä ei varsinaisesti aleta tutkimaan tuomioistuimessa, mikäli velallinen oma-aloitteisesti ilmoittaa olevansa maksukyvytön konkurssihakemuksensa yhteydessä. Tämä todistekäytäntö on otettu käyttöön maksukyvyttömyyden osoittamisen helpottamiseksi, sillä muuten se saattaa olla usein hyvin vaikeaa erityisesti velkoihin liittyvien epäselvyyksien takia. (Koulu & Lindfors 2004, 21 – 22.) Konkurssilain väliaikainen muutos koskee käytännössä juuri tätä maksukyvyttömyyden määritelmää, ja asiaa käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

3 KONKURSSILAIN VÄLIAIKAINEN MUUTOS HE 46/2020 VP

3.1 Lakimuutoksen tausta ja tavoite

Koronaviruspandemian heikentämän taloustilanteen myötä Suomessa alettiin keväällä 2020 harkitsemaan konkurssilain väliaikaista muuttamista. Voimassa olevan lainsäädännön määritelmän maksukyvyttömyydestä katsottiin vääristävän yritysten todellista taloudellista tilannetta. Ajateltiin, että suurimman osan kohdalla taloudellinen ahdinko ei olisi pysyvä, jolloin konkurssiin asettaminen olisi tarpeetonta ja epäreilua. (Eduskunta 2020.)

Suomen hallitus esitti muutoksia tehtäväksi konkurssilain 2 luvun 3 §:ään. Tavoitteena oli rajoittaa velallisen konkurssiin asettamista nimenomaan yksityisten velkojien hakemuksesta. Esityksessä todetaan, että julkisvelkojat, kuten esimerkiksi Verohallinto ja työeläkeyhtiöt ovat oma-aloitteisesti suunnitelleet joustavia ratkaisuja vaikeuksissa olevien velallisten avuksi, mutta yksityisten velkojien käyttäytymistä puolestaan olisi hyvin vaikea ennakoida. (HE 46/2020, 3 – 4.)

Koska konkurssilain 2 luvun 3 § on yleisin säännös, johon velkojat ovat konkurssihakemuksissa tyypillisesti vedonneet, ehdotti hallitus tämän lainkohdan väliaikaista kumoamista. Esityksen mukaan velallista ei siis pidettäisi maksukyvyttömänä, vaikka tämä ei maksaisikaan eräänntyntä saatavaa viikon kuluessa velkojan lähettämästä maksukehotuksesta. (HE 46/2020, 5.) Kyseisen maksukyvyttömyysolettaman todentamiseksi velkojan on tavallisesti pitänyt laatia käräjäoikeuden haastemiehelle jätettävä konkurssiuhkainen maksukehotus (Salonen 2018, 31). Konkurssiuhkaisen maksukehotuksen suosio perustuu puhtaasti sen velkoja-aloitteisuuteen ja nopeuteen. Toisin kuin muut maksukyvyttömyysolettamat, maksukehotus ei käytännössä vaadi ulosottolaitoksen tai velallisen toimintaa. Näin ollen velkoja voi laatia sen täysin itsenäisesti ja jättää tuomioistuimen käsiteltäväksi. (Kärki 2020, 2.)

Hallituksen esityksessä todetaan, että kyseinen konkurssilain väliaikainen muutos tulee luultavasti pienentämään konkurssihakemusten määrää lakimuutoksen

voimassaolon aikana, mutta sen jälkeen puolestaan hakemusten määrä odotetaan kasvavan (HE 46/2020, 5 – 6). Tämä tulee mitä todennäköisimmin kuormittamaan muun muassa konkurssiasiamiehen toimistoa sekä muita konkurssimenettelyssä mukana olevia tahoja, kuten asianajotoimistoja, ELY-keskuksia ja ulosottolaitosta. Lakimuutoksen aikana itse velallisten tekemien konkurssihakemusten määrään voidaan odottaa kasvua, mutta se on tuomioistuinten ja muiden tahojen kannalta positiivinen seikka, sillä velallisaloitteiset konkurssit ovat pääosin hieman vähemmän työllistäviä kuin velkoja-aloitteiset. Kuten jo aiemmin on tullut ilmi, velkoja joutuu konkreettisesti osoittamaan velallisen maksukyvyttömyyden, kun taas velalliselle riittää käytännössä asian oma-aloitteinen toteaminen. (HE 46/2020, 6.)

Hallitus esitti, että väliaikainen lakimuutos tulisi voimaan mahdollisimman pian ja jatkuisi aina 31.10.2020 asti (HE 46/2020, 7). Esityksen kanssa edettiin melko nopeasti: se annettiin eduskunnalle huhtikuun 16. päivä ja toimitettiin lakivaliokunnalle heti seuraavana päivänä. Huhtikuun 23. päivänä asiasta annettiin lakivaliokunnan mietintö ja järjestettiin ensimmäinen käsittely. (Eduskunta 2020.)

Lakivaliokunnan mietinnön antamiseen osallistui viisi asiantuntijaa mukaan lukien konkurssiasiamies Helena Kontkanen. Lisäksi valiokunta sai mietintöä varten kirjallisen lausunnon konkurssimenettelyn kannalta merkittäviltä tahoilta, kuten Helsingin käräjäoikeudelta, Verohallinnolta, Suomen Perimistöimistöjen liitolta sekä Suomen Asianajajaliitolta. (LaVM 4/2020, 1.)

Valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, että lakivaliokunta pitää hallituksen esitystä tärkeänä ja itse koronatilanteen vaikutusta yritysten taloudelliseen tilanteeseen vakavana. Mietinnössä todetaan myös, että vaikka rajoitustoimien vaikutukset voidaan melko hyvin ottaa huomioon myös sillä hetkellä voimassa olleen konkurssilainsäädännön avulla, tarvitaan lakimuutosta velkojen vastuullisen toiminnan ja toimintatapojen selkeyden takaamiseksi (LaVM 4/2020, 2 – 3).

Lakivaliokunta pohti mietinnössään myös sitä, onko hallituksen ehdottama muutos riittävä vai tulisiko konkurssilakiin tehdä myös muita muutoksia koronavirus-

pandemian heikentämien yritysten tueksi. Tarkemmin ottaen mietinnössä pohditaan konkurssilain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdan ulosottoseikkaa, jonka mukaan velallista on pidettävä maksukyvyttömänä, mikäli ulosotossa on konkurssihakemusta edeltävän kuuden kuukauden aikana ilmennyt, ettei velalliselta kerry varoja saatavien suorittamiseksi. Tästä ajatuksesta kuitenkin luovuttiin, sillä ulosotto prosessi on hyvin pitkä ja velkojan erityistä aktiivisuutta vaativaa, joten olisi hyvin epätodennäköistä, että tällä perusteella haettaisiin konkurssiin vasta koronaviruspandemian jälkeen vaikeuksiin joutuneita yrityksiä. Myös sellaista muutosta ehdotettiin, ettei velallista voitaisi hakea konkurssiin maksamattomien verojen ja muiden julkisten maksujen perusteella. Tästä ajatuksesta myöskin luovuttiin, sillä kuten aikaisemminkin on jo mainittu, julkisyhteisöt ovat suunnitelleet omia joustavia ratkaisuja velallisten tueksi. (LaVM 4/2020, 3.)

Väliaikaisen lakimuutoksen voimassaoloajasta oli mietintöä laativien asiantuntijoiden keskuudessa hieman erimielisyyksiä. Ensimmäisen näkökulman mukaan voimassaoloajan tulisi olla tarpeeksi pitkä, sillä yritysten maksukyky ei luonnollisesti palaudu normaaliksi hetkessä, vaan koronaviruspandemian aiheuttamien rajoitusten vaikutukset tulevat näkymään yritystoiminnassa vielä pitkään (LaVM 4/2020, 5). Lain valmistelun hetkellä ei voitu myöskään tietää, miten itse pandemiatilanne tulee kehittymään, eikä poikkeusolojen loppumisajankohdasta ollut vielä varmuutta. Toisaalta osa asiantuntijoista oli huolissaan siitä, että lakimuutoksen aikana velallisten keskuudessa esiintyisi tietynlaista koronavirustilanteen hyväksikäyttöä, minkä vuoksi väliaikaisen lakimuutoksen voimassaoloaika tulisi rajata mahdollisimman lyhyeen (LaVM 4/2020, 6).

3.2 Eduskunnan vastaus EV 41/2020 vp

Eduskunta hyväksyi lakimuutoksen Helsingissä huhtikuun 28. päivänä 2020 hallituksen esityksen mukaisesti (Eduskunta 2020). Lakimuutokseen lisättiin myös seuraavat kohdat: mikäli voimassa olevan konkurssilain mukainen maksukehoitus on annettu velalliselle ennen lakimuutoksen voimaantuloa tai se kohdistuu sellaiseen saatavaan, joka on eräännytynyt yli kaksi kuukautta sitten, tulee asi-

aan soveltaa ennen lakimuutosta voimassa olevan konkurssilain säännöksiä. Vastaavasti, jos asia on vireillä vielä lakimuutoksen voimassaolon jälkeen, tulee siihen kohdistaa lakimuutoksen mukaisia säännöksiä. (EV 41/2020, 2.)

Nämä kohdat selkeyttävät lakimuutosta ja ehkäisevät erimielisyyksiä sekä osapuolten välisiä riitoja niissä tapauksissa, joissa asian vireille tulo tai käsittely osuu niin sanottuun murrosaikaan, jolloin ei ole täysin selkeää kumman lainsäädännön mukaisia säännöksiä tulisi soveltaa. Konkurssilain väliaikaisen muutoksen voimassaoloajaksi määrättiin 1.5. – 31.10.2020 (Eduskunta 2020).

3.3 Väliaikaisen lakimuutoksen jatkuminen

Poikkeustilan seurauksena asetetuista rajoituksista huolimatta koronaviruspandemia vaikuttaa Suomessa edelleen syksyllä 2020. Yritysten taloudellinen ahdinko on edelleen vahvasti läsnä pandemian toisen aallon tuomien rajoitusten vuoksi. Tämän vuoksi Suomen hallitus esitti eduskunnalle 15.10.2020 uuden esityksen konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen mukaan uusi lakimuutos vastaisi sisällöltään jo voimassa olevaa, toukokuussa voimaanastunutta lakimuutosta, ja olisi voimassa 31.1.2021 asti. Näin ollen väliaikaisen lakimuutoksen yhtäjaksoiseksi kokonaisuudeksi tulisi yhdeksän kuukautta. (HE 164/2020, 1, 5, 9.)

Kuten jo aikaisemmin on tullut esille, lakimuutokseen liittyy myös omat riskinsä. Hallitus on uusimmassa esityksessään antanut ymmärtää tiedostavansa ne, mutta olevansa silti lakimuutoksen voimassaolon jatkamisen kannalla. Esimerkiksi vuoden 2021 keväälle ennustettu konkurssihakemusten ruuhka, ylivelkaantuneiden yritysten määrän lisääntyminen markkinoilla, talousrikosepäilyjen selvittämättä jättäminen sekä takaisinsaantien vaikeutuminen tulevat hallituksen mukaan olemaan lakimuutoksesta johtuvia sivuvaikutuksia (HE 164/2020, 5 – 6).

Hallituksen kallistuminen väliaikaisen lakimuutoksen jatkamiseen puolestaan perustuu puhtaasti siihen, etteivät koronaviruksen aiheuttamat taloudelliset vaikeudet ole vielä hellittäneet. Lakimuutoksen jatkamisella halutaan estää tilapäisiin

maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten asettamista konkurssiin ja näin ollen helpottaa niiden taloudellista tilannetta (HE 164/2020, 4).

Lakivaliokunta antoi myös tästä hallituksen esityksestä mietinnön, joka oli tällä kertaa huomattavasti tiukempi. Mietinnön mukaan asiantuntijoiden mielipiteet jakaantuivat selvästi niin, että osa kannatti ja osa puolestaan vastusti lakimuutoksen voimassaolon jatkamista (LaVM 9/2020, 2). Tämä johtunee siitä, että lakimuutoksen jo aikaisemmin mainittujen haittavaikutuksien riski kasvaa mitä pidempään lain voimassaolo jatkuu. Lakivaliokunta pitää harmaan talouden kasvua, tuomioistuinten ruuhkia ja velallisyriyten entisten työntekijöiden heikentyneitä mahdollisuuksia saada irtisanomisajaltaan palkkaturvaa suurimpina riskeinä, mitä voi seurata lakimuutoksen voimassaolon jatkamisesta. Esimerkiksi palkkaturvainsäädännössä on olemassa tiettyjä määräaikoja, jotka ovat väliaikaisen lakimuutoksen takia vaarassa umpeutua, mikä puolestaan lakivaliokunnan mukaan heikentää kohtuuttomasti työntekijöiden oikeuksia. (LaVM 9/2020, 2, 4.)

Riskeistä huolimatta lakivaliokunta kääntyi mietinnössään sille kannalle, että väliaikaista konkurssilain muutosta tulisi jatkaa. Tätä päätöstä perustellaan mietinnössä sillä, että koronaviruspandemian aiheuttama kriisi on edelleen läsnä monien yritysten arjessa ja siitä toipumiseen vaaditaan enemmän aikaa. Valiokunta on sitä mieltä, että turhien konkurssimenettelyjen aloittamista tulisi välttää, ja ilman lakimuutoksen voimassaolon jatkamista tätä ei voida taata. (LaVM 9/2020, 2,4.) Vaikka konkurssi onkin osa toimivaa markkinataloutta, olisi epäreilua väkisin ajaa yrityksiä alas tilapäisten talousongelmien takia.

Hallituksen esityksen hyväksymisestä huolimatta lakivaliokunta vaati hallitusta kehittämään lakimuutoksen rinnalle muita keinoja velallisten auttamiseksi, sillä lakimuutoksen voimassaoloa ole enää perusteltua pidentää toista kertaa (LaVM 9/2020, 4 – 5). Eduskunta hyväksyi väliaikaisen lakimuutoksen voimassaolon jatkamisen 23.10.2020 lakivaliokunnan mietinnön mukaisena (EV 111/2020). Tämän perusteella konkurssilain väliaikainen muutos on voimassa vielä 1.11.2020 – 31.1.2021.

3.4 Lakimuutoksen vaikutukset konkurssimenettelyyn

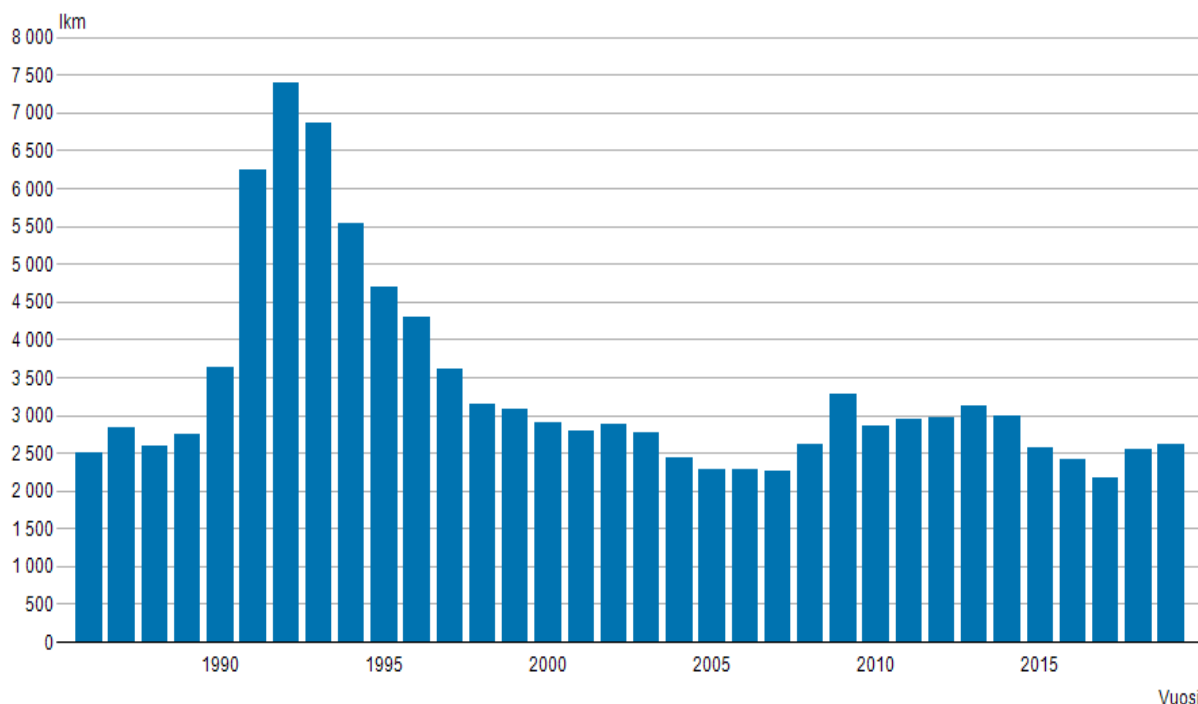
Voimassaoloaikanaan konkurssilain väliaikainen muutos ei varsinaisesti muuttanut konkurssimenettelyn kulkua, vaan enemmänkin Suomen konkurssihakemusten määrää. Lakimuutoksen vaikutukset itse konkurssimenettelyyn tulevat asiantuntijoiden mukaan näkyviin vasta silloin, kun lakimuutoksen voimassaolo loppuu vuoden 2021 tammikuun lopulla. Silloin Suomeen ennustetaan suurta konkurssi-aaltoa, jolloin velkojat, jotka eivät ole voineet vuonna 2020 laatia konkurssihakemuksia tavalliseen tapaan, alkavat jättää hakemuksia tuomioistuimiin. Tämä tietää luonnollisesti ruuhkaa niin tuomioistuimiin, insolvenssiasioihin erikoistuneisiin asianajotoimistoihin kuin muihinkin menettelyyn osallistuviin tahoihin, kuten palkaturvaviranomaisiin, Verohallintoon ja ulosottolaitokseen.

Resurssien puutteen ja ruuhkan lisäksi huolena on se, että lakimuutos on ainoastaan kasvattanut sellaisten yritysten määrää, joiden taloudelliset ongelmat ovat alkaneet jo ennen koronaviruspandemiaa. Samalla lakimuutos on ikään kuin tukenut elinkelvottomien ja konkurssikypsien yritysten pysymistä markkinoilla ja sitä kautta myös niiden ylivelkaantumista. (HE 164/2020, 6: LaVM 4/2020, 4.) Kun ylivelkainen yritys vihdoinkin asetetaan konkurssiin, tulee tämä konkurssipesä olemaan mitä todennäköisimmin köyhempi kuin tavallisesti tai pahimmassa tapauksessa täysin varaton (Pantzar 2020). Tämä puolestaan heikentää erityisesti velkojien asemaa, sillä mahdollisuudet omien saatavien saamiseen jäävät tavallistakin pienemmiksi. Samalla joudutaan kyseenalaistamaan myös konkurssimenettelyn tarkoituksenmukaisuutta, sillä silloin menettelyn pääasiallinen tarkoitus eli konkurssisaatavien maksu velkojille jää toteutumatta (KonkL 1:1).

4 KONKURSSITILASTOJA SUOMESTA

4.1 Lähihistoriaa

Suomen konkurssitilastot vuosien varrelta ovat hyvin pitkälti myötäilleet sen hetkistä taloudellista tilannetta. Lähihistorian ehdottomasti synkin tilastotieto konkurssihakemusten osalta on 1990-luvun laman ajoilta. Konkurssitilastojen huippu koettiin vuonna 1992, kun Suomessa laitettiin vireille lähes 7 500 konkurssihakemusta. (Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat n.d.) Kanslianeuvos Yrjö Tuokon mukaan Suomessa teki vuosina 1990-1999 konkurssin lähes 50 000 yritystä. Luku on noin kaksi kolmasosaa kaikista vuosina 1985 – 2005 tehdyistä konkurseista, joita oli yhteensä noin 75 000. (Tuokko 2017.) Laman pahimpien vuosien jälkeen konkurssihakemusten määrä oli lähtenyt tasaisesti laskuun ja pysytellyt erityisesti 2000-luvun alussa melko tasaisena vuosikohtaisten hakemusmäärien ollessa noin 2 250 – 3 000 (Tilastokeskuksen PxWeb-tilastot n.d.).

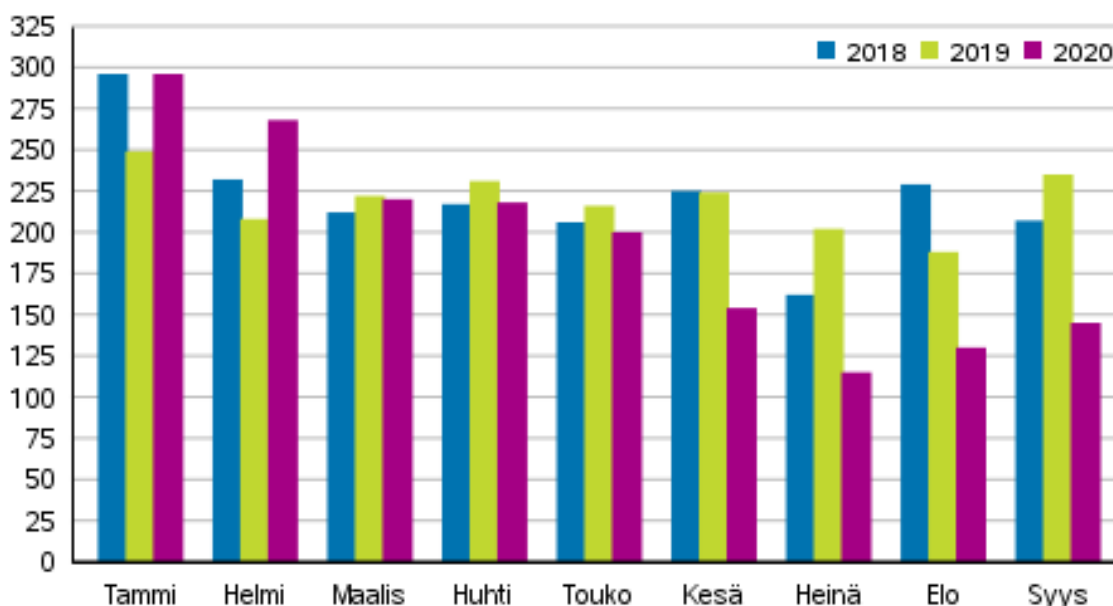
KUVIO 3. Suomessa vireille pannut konkurssit vuosina 1986 – 2019 (Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat. n.d.).

Seuraava konkurssihakemusten määrän kasvu kohdattiin vuonna 2009, mikä voidaan yhdistää silloin maailmanlaajuisesti vaikuttavaan finanssikriisiin. Yhtenä finanssikriisin symboleista pidetään yhdysvaltalaisen investointipankin Lehman

Brothersin konkurssia, jonka hyödyttämä pankkien välinen rahaliikenne vaikutti osaltaan myös suomalaisten yritysten rahoitustilanteeseen ja maksukykyyn (Erkkilä 20018). Vuonna 2009 Suomessa laitettiin vireille lähes 3 500 konkurssihakemusta. Tilastokeskuksen mukaan finanssikriisin vaikutus konkurssihakemusten määrään oli kuitenkin huomattavasti pienempi kuin 90-luvun laman. Finanssikriisin jälkeisenä vuosikymmenenä konkurssihakemusten määrä on jälleen pysynyt melko tasaisena. (Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat n.d.)

4.2 Poikkeustilan vaikutus konkurssien määrään

Tilastokeskuksen mukaan konkurssihakemusten määrä väheni tammi-syyskuussa 2020 11,7 %:lla edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2020 konkurssihakemusten määrä kyseisenä aikana oli 1 745, kun taas vuonna 2019 vastaava luku oli 1 975. Samalla tilastoista näkyy, että tammi-huhtikuussa 2020 jätettyjä konkurssihakemuksia oli vielä yhtä paljon tai jopa enemmän kuin vastaavalla aikavälillä vuonna 2019. (Konkurssit. Tilastokeskus 2020.) Tämä selittyy ennen kaikkea sillä, että konkurssilain väliaikainen muutos ei silloin vielä ollut voimassa. Lisäksi itse pandemia ei ollut vielä tuolloin ehtinyt vaikuttaa yritysten maksukykyyn kovin voimakkaasti.

KUVIO 4. Suomessa vireille pannut konkurssit tammi-syyskuussa vuosina 2018 – 2020 (Konkurssit. Tilastokeskus 2020).

Eron vuosien 2019 ja 2020 välillä huomaa selkeästi esimerkiksi siitä, että heinäkuussa 2020 tehtiin yhteensä 120 konkurssihakemusta samalla kun vuonna 2019 keskimääräinen konkurssihakemusten määrä oli 216 hakemusta kuukaudessa. Aloitettuja konkursseja oli puolestaan vuonna 2019 keskimäärin 166 kappaletta kuukaudessa mikä tarkoittaa sitä, että noin 77% prosenttia hakemuksista johti konkurssin aloittamiseen. Vuoden 2020 heinäkuussa vastaava prosentti oli noin 83%. (Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus 2020, 3.) Tästä voidaan päätellä, että väliaikainen lakimuutos saattoi hyvinkin karsia väärillä perusteilla tehtyjä konkurssihakemuksia, jolloin pienempi osa hakemuksista hylättiin.

Alla olevasta Tilastokeskuksen taulukosta huomaa, että konkurssihakemusten määrä väheni kaikilla päätoimialoilla. Lukumääräisesti hakemusten määrä väheni eniten rakennus- ja kauppa alalla. Myös majoitus- ja ravitsemistoinnin alalla konkurssihakemusten määrä väheni kolmellakymmenellä. (Konkurssit. Tilastokeskus 2020.) Tästä voidaan päätellä, että väliaikaisesta lakimuutoksesta on ollut tällekin alalle hyötyä. Majoitus- ja ravintolapalvelut ovat nimittäin kärsineet koronaviruksen aiheuttamista rajoituksista erittäin paljon ja niiden osalta mahdollinen konkurssiaalto oli odotettavissa.

Toimiala	Konkurssit tammi-syyskuussa 2020	Konkurssit tammi-syyskuussa 2019	Henkilökunnan määrä tammi-syyskuussa 2020	Henkilökunnan määrä tammi-syyskuussa 2019
Maa-, metsä- ja kalatalous	47	60	88	129
Teollisuus ja kaivostoiminta	164	170	827	1 236
Rakentaminen	336	409	1 864	2 635
Kauppa	312	367	1 028	1 317
Kuljetus ja varastointi	118	156	857	646
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	187	207	1 042	1 003
Muut palvelut	568	587	3 581	2 242
Toimiala tuntematon	13	19	13	19
YHTEENSÄ	1 745	1 975	9 300	9 227

KUVIO 5. Suomessa vireille pannut konkurssit toimialoittain tammi-syyskuussa vuosina 2019 – 2020 (Konkurssit. Tilastokeskus 2020).

Suurin osa konkurssihakemuksista tammi-elokuussa oli jätetty verottajan (45%) ja itse velallisen (36,4%) toimesta. Velkojen tekemien konkurssihakemusten määrä oli kyseisellä aikavälillä 10,1% kaikista hakemuksista. Velkojen tekemien hakemusten määrä oli erityisen pieni toukokuussa, jolloin se oli 5,2% kaikista sen kuukauden hakemuksista. Esimerkiksi huhtikuussa vastaava luku oli 11,4%. Tämän ilmiön voisi selittää se, että väliaikainen lakimuutos tuli voimaan juurikin toukokuusta 2020 alkaen, jolloin velkojat jättivät hakemuksia laittamatta. Velkojen jättämien hakemusten määrä nousi taas kesä-heinäkuussa. (Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus, 5.) Täytyy kuitenkin muistaa, että konkurssiin hakeminen ei tarkoita automaattisesti konkurssiin asettamista, joten mitä luultavimmin kaikkien näiden velkojen hakemusten pohjalta ei tehty konkurssiinasettamispäätöstä.

		verottaja	vak.laitos	pankki tai muu rah.lait	muu velkoja	velallinen itse	yht.
2020	tammi	42,9	13,5	0,0	6,8	36,8	100,0
	helmi	39,7	18,8	0,0	6,6	34,8	100,0
	maalis	38,4	11,4	0,0	9,2	41,0	100,0
	huhti	30,5	10,2	0,0	11,4	47,9	100,0
	touko	42,7	10,9	0,0	5,2	41,2	100,0
	kesä	25,5	13,7	0,6	13,7	46,6	100,0
	heinä	28,8	13,6	0,8	12,7	44,1	100,0
	elo (MKR)	45,0	8,5	0,0	10,1	36,4	100,0

KUVIO 6. Suomessa vireille pannut konkurssit hakijoittain tammi-elokuussa 2020 (Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus 2020, 5).

5 PANDEMIAN VAIKUTUKSET ULKOMAIDEN KONKURSSILAINSÄÄDÄNTÖÖN

Koronaviruspandemia on vaikuttanut yritysten maksukykyyn ja velkaantumiseen maailmalaajuisesti. Squire Patton Boggsin (2020) ja DLA Piperin (2020) laatiemien raporttien mukaan monet valtiot ovat reagoineet tilanteeseen nopeasti ja ryhtyneet muokkaamaan insolvenssilainsäädäntöään velkojaystävällisemmäksi. Tässä luvussa käydään läpi maailman taloudellisesti merkittävimpien valtioiden keinoja koronaviruspandemian aiheuttaman taloudellisen ahdingon lievittämiseksi.

5.1 Eurooppa

Suurin osa Euroopan maista on ottanut käyttöön jonkinlaisia muutoksia konkurssilainsäädäntöönsä. Muutokset kohdistuvat pääosin maksuaikoihin ja muihin velallisen velvollisuuksiin liittyviin määräaikoihin. Esimerkiksi Itävallassa, Ranskassa, Saksassa ja Puolassa velallisille on määritelty tietyt määräajat, joiden sisällä niiden tulee hakeutua konkurssiin. Näitä määräaikoja on koronavituspandemian seurauksena väliaikaisesti pidennetty. (DLA Piper 2020, 3, 10, 12, 24.) Tällä pyritään ikään kuin antamaan velallisille mahdollisuus elpyä äkillisestä ja mitä todennäköisimmin tilapäisestä maksukyvyttömyydestä. Lähes kaikissa Euroopan maissa ollaan yksimielisiä siitä, että voimaan tulleet muutokset ovat määräaikaisia ja niiden päättymisajankohdat vaihtelevat vuoden 2020 syyskuusta joulukuuhun.

Kaikki valtiot eivät ole kuitenkaan lähteneet lakimuutosten linjalle. Esimerkiksi Irlannissa, Alankomaissa ja Ruotsissa katsottiin, ettei konkurssilainsäädännön väliaikaiselle muuttamiselle ei ole tarvetta. Kyseiset maat painottavat toimitusjohtajien korostunutta vastuuta yritystensä taloudellisen tilanteen seuraamisesta ja raportoinnista. (DLA Piper 2020, 15, 22, 31.) Ruotsin insolvenssilainsäädäntö on melko samantyylinen Suomen lainsäädännön kanssa siinä mielessä, että molempien maiden lainsäädännössä on määritelty insolvenssimenetelmiksi konkurssi ja yrityssaneeraus. Ruotsin konkurssilaissa on kuitenkin erikseen maininta

siitä, että mikäli velallisen maksukyvyttömyys on tilapäistä, syytä konkurssiin hakeutumiseen ei tällöin ole. Tämän vuoksi Ruotsissa katsottiin, ettei erillisille lakimuutoksille ole ainakaan toistaiseksi tarvetta. (DLA Piper 2020, 31.) Ruotsin konkurssimäärät ovat Suomen tavoin olleen vuoden 2020 aikana laskussa, joten voidaan olettaa, että nykyisessä laissa määritelty seikka maksukyvyttömyyden tilapäisyydestä on ajanut tarkoitustaan (Statista 2020).

Iso-Britanniassa kenties suurin ja tärkein konkurssilakiin tullut muutos on luopuminen niin sanotuista ”wrongful trading”-säännöksistä. Kyseiset säännökset asettavat velallisen yritysjohtoon henkilökohtaiseen vastuuseen, mikäli yritys jatkaa toimintaansa maksukyvyttömänä huonontaan näin ollen omaa taloudellista tilannettaan ja kasvattaen velkojien menetyksiä. Kyseinen lievennys helpottaa johdon toimintaa tilanteessa, jolle ei välttämättä mahda mitään sen äkillisyyden vuoksi. Lievennys oli voimassa kolmen kuukauden ajan sen voimaantulosta eli kesäkuuhun 2020 asti. (Squire Patton Boggs 2020, 22; DLA Piper 2020, 32.)

5.2 Yhdysvallat

Koronaviruspandemia on koetellut Yhdysvaltoja erittäin rankasti niin terveys- ja hyvinvointialalla kuin taloudellisestikin. Tästä huolimatta maan insolvenssilainsäädäntöön ei olla tehty välittömiä muutoksia. Sen sijaan Yhdysvalloissa otettiin käyttöön niin sanottu CARES Act, joka on käytännössä kahden biljoonan dollarin taloudellinen tukipaketti. Tukipaketti on Yhdysvaltojen historian suurin ja se on tarkoitettu sekä kotitalouksille että yrityksille. Lisäksi monet järjestöt, kuten Small Business Administration ovat ottaneet käyttöön nimenomaan pienyrittäjille tarkoitettuja tukirahastoja. Tukipakettien tavoitteena on auttaa velallisia suoriutumaan veloistaan ja tätä kautta välttää konkurssiin hakeutuminen. (Squire Patton Boggs 2020, 24.) Toisin kuin Suomessa, Yhdysvalloissa ei siis niinkään pyritä estämään konkurssiaaltoja lainsäädännöllisin keinoin, vaan tarjoamalla velallisille taloudellista tukea.

5.3 Venäjä

Venäjällä otettiin koronapandemian seurauksena huhtikuusta 2020 alkaen käyttöön säännös, joka kieltää velkojaa hakemasta velallistaan konkurssiin. Kielto koskee niitä toimialoja, joiden katsotaan kärsineen voimakkaimmin koronaviruspandemian seurauksena. (Squire Patton Boggs 2020, 17.) Velalliselta puolestaan poistuu velvollisuus hakeutua konkurssiin. Heikentyneen maksukyvyn omaavan velallisen toiminta ei kuitenkaan voi jatkua entiseen tapaan, vaikka konkurssilta välttyttäisiinkin. Velallinen ei voi esimerkiksi maksaa tuotoistaan osinkoja, vaan varallisuus tulee ensisijaisesti käyttää mahdollisten velkojen maksumun. Säännös on voimassa tammikuun 2021 alkuun asti. (Stopkoronavirus.rf n.d.) Insolvenssilainsäädännön osalta Venäjällä päädyttiin siis melko samatyypisiin ratkaisuihin kuin Suomessa.

5.4 Kiina

Yhdysvaltojen tavoin, Kiinassa ei olla koronapandemiasta huolimatta tehty muutoksia insolvenssilainsäädäntöön. Sen sijaan pankkeja ja muita rahoittajia veloitetaan antamaan pandemiasta kärsineille velallisille lievennyksiä muun muassa lainanlyhennyksiin ja käyttömaksuihin liittyen. Lisäksi valtio on myöntänyt velallisille tarpeen mukaan verohuojennuksia. Kiinan tuomioistuimet puolestaan korostavat velallisen ja velkojan välisen keskustelun tärkeyttä. Osapuolten välisillä neuvotteluilla halutaan välttää ylimääräisiä konkurssihakemuksia ja niiden tuomioistuinkäsittelyjä. Tavoitteena on velallisen ja velkojan välinen sopu, joka koetaan paremmaksi ratkaisuksi kuin konkurssi. (Squire Patton Boggs 2020, 4,5.)

6 TUTKIMUS – INSOLVENSSIJURISTIEN AJATUKSIA TILANTEESTA

Tässä opinnäytetyön osassa käydään läpi Borenius Asianajotoimisto Oy:n insolvenssioikeuteen erikoistuneiden juristien kokemuksia vallitsevasta koronavirustilanteesta ja erityisesti sen vaikutuksista Suomen konkurssitilanteeseen sekä konkurssimenettelyn kulkuun. Lisäksi tutkimuksen avulla saadun tiedon pohjalta arvioidaan juristien ajatuksia konkurssilain väliaikaisesta muutoksesta ja sen vaikutuksista heidän työhönsä.

Juristien rooli konkurssiasioissa on merkittävä, sillä he voivat toimia konkurssimenettelyissä pesänhoitajina ja julkisselvittäjinä sekä hoitaa pesien hallintoa edellä mainittujen apuna. Kuten jo aikaisemmin on mainittu, asianajotoimistot kuuluvat niihin tahoihin, joihin odotetaan ruuhkaa väliaikaisen lakimuutoksen voimassaolon päättymisen jälkeen, joten tutkimus on siltä osin ajankohtainen ja hyödyllinen tilanteen hahmottamisen kannalta.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusosio toteutettiin laadullisen kyselytutkimuksen avulla. Tarkemmin ottaen kyselyssä hyödynnettiin tiedonkeruun tapana teemahaastattelua, joka koostui viidestä yleiskysymyksestä sekä viidestä konkurssilain väliaikaiseen muutokseen liittyvästä kysymyksestä. Yleiskysymyksissä käsiteltiin muun muassa vuoden 2020 koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan vaikutuksia juristien työmäärään ja –tapoihin, poikkeustilan mahdollisten vaikutusten syy-seuraussuhteita sekä arvioita Suomen konkurssitilanteen lähitulevaisuuden suhteen. Lakimuutokseen liittyvissä kysymyksissä puolestaan pohdittiin muun muassa uusien säännösten vaikutuksia konkurssimenettelyn kulkuun sekä lakimuutoksen kokonaisvaltaista onnistumista.

Haastateltavina asiantuntijoina olivat Borenius Asianajotoimisto Oy:n insolvenssipraktiikan juristit. Tutkimuksesta jätettiin tarkoituksella pois harjoittelijat, sillä suurimmalla osalla heistä ei vielä toistaiseksi ole riittävän pitkäaikaista koke-

musta aiheesta. Haastattelumuotoina käytettiin sekä ryhmä- että yksilöhaastatteluja. Molemmissa haastattelutavoissa oli hyviä puolia. Ryhmähaastattelun dynamiikka osoittautui erittäin toimivaksi, sillä haastateltavat pääsivät täydentämään toisiaan ja sitä kautta avaamaan aihetta huomattavasti laajemmin. Ryhmähaastattelut olivat myös tarpeeksi keskustelumaisia, mikä oli yksi tutkimusmenetelmän tavoitteista. Keskustelumaisen rakenteen avulla haastattelussa päästiin syvälle aiheeseen eivätkä tutkimustulokset näin ollen jääneet liian pintapuoliksi. Yksilöhaastatteluiden vahvuus oli puolestaan se, että haastattelijan oli helppo keskittyä pelkästään kyseisen haastateltavan vastauksiin. Tämä menetelmä osoittautui toimivaksi erityisesti todella kokeneiden asiantuntijoiden kohdalla.

6.2 Tutkimustulokset

Tutkimustulokset olivat haastateltavien kesken hyvin samankaltaisia, mikä kertoo siitä, että insolvenssioikeuteen erikoistuneet juristit ovat aiheesta hyvin pitkälti samalla linjalla. Tärkeimmäksi huomioksi haastatteluista jäi se, että vuosi 2020 on konkurssiasioiden osalta jännityksen ja odotuksen aikaa. Samalla todettiin myös se, että Suomen konkurssitilanne on tällä hetkellä epäluonnollisessa tilassa, jota täytyy ennemmin tai myöhemmin lähteä purkamaan. Tutkimustuloksia perusteluineen esitellään tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

6.2.1 Vaikutus työmäärään ja -tapoihin

Haastatteluista kävi ilmi, että insolvenssijuristien työmäärässä oli vuoden 2020 aikana jonkin verran tavallista enemmän vaihtelua. Monet nostivat esiin sen, että keväällä työtahti kiihtyi huomattavasti. Tämä johtui pääosin jo olemassa olevien sekä uusien asiakkaiden yhteydenotoista. Koronapandemian levitessä monien yritysten edustajat hätäänntyivät ja ottivat yhteyttä lakimiehiin saadakseen neuvoja tilanteessa toimimiseen. Monet velalliset hakeutuivat huolen keskellä myös itse konkurssiin.

Myös velkojilta tuli paljon yhteydenottoja erityisesti konkurssilain väliaikaisen lakimuutoksen tultua voimaan toukokuussa 2020. Velkojien kysymykset koskivat

ennen kaikkea lakimuutoksen vaikutuksia heidän asemaansa ja mahdollisuuksiin saada heille kuuluvat saatavat velallisilta.

Kesä ja syksy olivat puolestaan haastateltavien mukaan poikkeuksellisen rauhallista aikaa konkurssiasioiden osalta. Kuten Suomen hallitus oli ennustanut, konkurssihakemuksia tuli vireille huomattavasti aikaisempia vuosia vähemmän, joten pesähoitajillekaan ei luonnollisesti ollut samanlaista tarvetta. Boreniuksen insolvenssitiimiä työllisti vuonna 2020 muutama suurempi menettely, mutta varsinaista uusien konkurssien aaltoa ei koettu.

Työtavat puolestaan pysyivät koronapandemiasta huolimatta lähestulkoon samanlaisina kuin ennenkin. Suomessa on pandemian aikana uutisoitu laajasti etätyöskentelyn yleistymisestä, ja myös Boreniuksen Helsingin toimisto siirtyi tilanteen kiihtymisvaiheessa etätyöhön. Insolvenssitiimin kohdalla tämä ei kuitenkaan vaikeuttanut työskentelyä merkittävästi, sillä insolvenssijuristin työ on melko itsenäistä eikä välttämättä vaadi säännöllisiä lähitapaamisia esimerkiksi asiakkaiden kanssa.

Erilaiset neuvottelut ja muun muassa velkojainkokoukset siirrettiin verkkoon Teams-tapaamisiksi. Konkurssimenettelyn kannalta keskeisimpiin tahoihin, kuten käräjäoikeuksiin, ulosottolaitoksiin, palkkaturvaviranomaisiin ja Verohallintoon pidettiin yhteyttä entiseen tapaan sähköpostilla ja puhelimitse. Tästä huolimatta haastateltavat kertoivat kuitenkin pyrkineensä hallituksen suositusten sallimissa rajoissa työskentelemään toimistolla, sillä he kokivat sen henkilökohtaisesti tehokkaimpana työskentelytapana.

6.2.2 Ajatuksia väliaikaisesta lakimuutoksesta

Haastateltujen juristien ajatukset konkurssilain väliaikaisesta muutoksesta olivat melko samantyyppisiä. Lakimuutos herättää alan asiantuntijoiden keskuudessa epäluuloa tietynlaisen epätarkkuutensa vuoksi. Haastatteluista kävi ilmi, että insolvenssijuristeilla on lakimuutokseen liittyen samoja huolia kuin lakivaliokunnan asiantuntijoilla. Lakimuutoksen suurimpana heikkoutena pidetään sitä, että se häiritsee markkinatalouden luonnollista toimintaa siinä mielessä, ettei jo

ennen koronapandemiaa ylivelkaantuneita ja toimintakyvyttömiä yrityksiä saada pois talousjärjestelmästä. Yksi haastatelluista nosti esiin myös sellaisen näkökulman, että lakimuutos suorastaan lisää velallisten maksuhaluttomuutta ja tilanteen hyväksikäyttöä. Riskinä on se, että velalliset ikään kuin laittavat taloudelliset ongelmansa koronapandemian piikkiin. Lakimuutos periaatteessa mahdollistaa tämän, sillä se jättää lainkäyttäjälle hyvin paljon tilannekohtaista tulkinnanvaraa.

Toisaalta kritiikin lisäksi haastateltavien juristien keskuudessa todettiin, että koronaviruksen nopeaan leviämiseen ja rajoitusten äkilliseen käyttöön nähden säädetty lakimuutos oli sisällöltään melko onnistunut. Lainsäädännön perusteellisempi pohdinta olisi vaatinut huomattavasti enemmän aikaa, eikä siihen valitettavasti ollut mahdollisuutta. Vaikka lakimuutos onkin haastateltavien mielestä puutteellinen, ajaa se perimmäistä tarkoitustaan eli sitä, että yrityksiä ei haeta konkurssiin tilapäisten maksuvaikeuksien vuoksi.

Ongelmana ei siis ole itse lakimuutos, vaan se, ettei sillä ole rajattu pois väärinkäytön mahdollisuuksia. Haastateltavien mukaan laki siis suojelee liian hyvin niitäkin yrityksiä, joiden maksukyvyttömyys ei ole tilapäistä. Osa haastateltavista juristeista piti esimerkiksi saneeraukseen hakeutumisen helpottamista vaihtoehtona väliaikaiselle lakimuutokselle. Yrityssaneerausmenettelyä pidetään velallisen kannalta pienempänä pahana kuin konkurssimenettelyä, ja siihen pääsemisen helpottamisella olisi voitu välttyä nykyisen lakimuutoksen mahdolliselta väärinkäytöltä.

6.2.3 Arvio tilanteen kehittymisestä lähitulevaisuudessa

Haastatteluun osallistuneet insolvenssijuristit olivat ehdottoman yksimielisiä siitä, ettei konkurssilain väliaikainen muutos voi olla voimassa kovin paljon pidempään, kuin mitä viimeisessä hallituksen esityksessä on ehdotettu. Lain jatkaminen nimittäin aiheuttaa maksuvaikeuksissa olevien yritysten ylivelkaantumista ja konkurssikypsien yritysten määrän varmaa kasvua markkinoilla. Mitä pidempään lakimuutos on voimassa, sitä suurempi konkurssiaalto on edessä.

Haastateltujen mukaan konkurssiaallon purkautuessa merkittävä työmäärän kasvu tulee näkymään erityisesti pienempien asianajotoimistojen toiminnassa. Borenius kuuluu Suomen isoimpien liikejuridiikkaan erikoistuneiden asianajotoimistojen joukkoon, joten se saattaa välttyä pahimmalta ruuhkajalta. Konkurssiaalto vaikuttaa kuitenkin myös muihin konkurssimenettelyn kannalta olennaisiin tahoihin, ja erityisesti tuomioistuimiin. Tuomioistuinten ruuhkat tulevat hidastamaan menettelyjen aloittamista ja lopettamista, mikä puolestaan vaikuttaa muihin menettelyn määräaikoihin. Isoksi riskiksi haastatteluissakin nostettiin se, että mikäli palkkaturvaviranomaisten määräajan menevät umpeen, joutuvat myös velallisyhtiöiden entiset työntekijät vieläkin ikävämpään tilanteeseen.

Mikäli lakimuutosta ei jatketa 31.1.2021 jälkeen, kohdistuu pahin konkurssiaalto haastateltujen juristien mukaan vuoden 2021 keväälle. Haastateltavat ennustavat, että odottavien konkurssihakemusten osalta velkojat aktivoituvat heti lakimuutoksen voimassaolon päätyttyä. Mikäli näin tapahtuu, on jokaisen konkurssimenettelyyn osallistuvan tahon pidettävä mahdollisimman hyvin kiinni niille määrätystä määräajasta. Konkurssimenettelyn sujuva eteneminen nimittäin perustuu aikataulujen tarkkaan noudattamiseen ja mikäli yksikin taho laiminlyö näitä määräyksiä, hidastuu myös kaikkien muiden työskentely. Tämä voi puolestaan vaikuttaa konkurssimenettelyn onnistuneeseen loppuunsaattamiseen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Koronaviruspandemia jää niin maailman kuin Suomenkin taloushistoriaan epävarmuuden ja odotuksen aikana. Keväällä 2020 Suomeen julistettu poikkeustila ajoi monet yrittäjät syvään ahdinkoon ja epätoivoon. Yritysten äkillisesti heikentynyt maksukyky aiheutti pelon mahdollisesta konkurssiaallosta, joka veisi mukanaan myös sellaiset yritykset, joiden taloudelliset vaikeudet ovat väliaikaisia. Tämä pelko puolestaan pakotti viranomaiset hyvin nopeisiin lainsäädännöllisiin ratkaisuihin: Suomen konkurssilakiin laadittiin vain muutamassa viikossa väliaikainen muutos, joka rajoitti velallisen konkurssiin asettamista velkojan hakemuksesta.

Suomen konkurssihakemusten määrä on selvästi laskenut väliaikaisen lakimuutoksen voimaantulon myötä. Tästä voidaan siis päätellä, että lakimuutos on pääosin ajanut tarkoitustaan. Tästä huolimatta edessä on mitä luultavimmin melko haastavia aikoja insolvenssioikeuden alalla. Väliaikaisen lakimuutoksen riskit tulevat asiantuntijoiden mukaan näkymään vasta sen voimassaolon päättymisen jälkeen.

Ennusteiden mukaan odotetun konkurssiaallon tulo siirtyy vuoden 2021 keväälle, jolloin velkoihin kohdistuvan rajoitteen poistuminen alkaa näkyä konkurssihakemusten määrän kasvuna. Tämä luonnollisesti ruuhkauttaa konkurssimenettelyn keskiössä olevia toimijoita, erityisesti tuomioistuimia ja aisanajotoimistoja. Tällöin tärkeimpinä asioina konkurssimenettelyn kannalta tulevat olemaan resurssien lisääminen sekä eri toimijoiden välinen sujuva yhteistyö ja huolellisuus. Mahdollinen konkurssiaalto tulee purkaa tehokkaasti, mutta hallitusti.

Tästä päästäänkin työni mahdolliseen jatkotutkimusaiheeseen, joka voisi käsitellä väliaikaisen lakimuutoksen jälkeistä aikaa ja ennustetun konkurssiaallon purkautumista. Mikäli ennustettu konkurssiaalto tosiaan tulee Suomeen keväällä 2021, olisi työelämän kannalta varmasti hyödyllistä tutkia vaikkapa sitä, mitkä konkreettiset tekijät johtivat konkurssihakemusten vireillepanoon ja miksi niitä ei voitu laittaa vireille lakimuutoksen aikana.

Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe voisi olla esimerkiksi pandemian seurauksena konkurssin kokeneiden yrittäjien kokemukset aiheesta. Tutkijatohtori Riina Turusen (2020) mukaan koronaviruspandemia saattaa muuttaa yhteiskuntamme suhtautumista konkurssiin ja konkurssin tehneisiin yrittäjiin. Näin ollen olisi mielenkiintoista selvittää, kokevatko pandemian vuoksi kärsineet yrittäjät tietynlaista syyllisyyttä tai henkilökohtaisen epäonnistumisen tunnetta, jotka on perinteisesti liitetty melko vahvasti konkurssimenettelyn läpikäymiseen.

Kaiken kaikkiaan koen, että tämä opinnäytetyöprosessi onnistui hyvin. Aiheen valinta oli alun perin hieman haastavaa, sillä tarkoitukseni oli tutkia mahdollisimman ajankohtaista aihetta, josta löytyisi kuitenkin tarpeeksi tietoa teoreettista viitekehystä varten. Olen tyytyväinen lopulliseen valintaani, vaikka aiheen ajankohtaisuus koituikin ajoittain jopa haasteeksi. Haastavinta työssä oli luoda mahdollisimman tuore ja selkeä kuva tilanteesta, sillä uutta tietoa aiheesta julkaistiin vähintään viikoittain, ellei jopa päivittäin. Toisaalta tämä stimuloi työn jatkuvaa työstämistä ja etenemistä. Työ vastaa mielestäni asetettuja tavoitteita ja palvelee tarkoitustaan Suomen konkurssitilanteen ajankohtaistarkastuksena sekä väliaikaisen lakimuutoksen arviointina. Koen kehittyneeni ammatillisesti erittäin paljon opinnäytetyöprosessin aikana. Tästä voin suurelta osin kiittää työelämän edustajana toiminutta Borenius Asianajotoimisto Oy:tä, joka tarjosi prosessin aikana korvaamatonta tukea kokeneiden asiantuntijoiden ja monipuolisen tietokannan muodossa.

LÄHTEET

Borenius. n.d. History. Luettu 23.7.2020. <https://www.borenius.com/firm/history/>

DLA Piper. 2020. An International Guide to Changes in Insolvency Law in Response to COVID-19. Julkaistu 22.6.2020. Luettu 18.10.2020. <https://www.dla-piper.com/en/us/insights/publications/2020/03/coronavirus-what-european-governments-are-doing-to-support-businesses/>

Eduskunta. 2020. Asian käsittelytiedot HE 46/2020. Julkaistu 16.4.2020. Päivitetty 4.5.2020. Luettu 15.7.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_46+2020.aspx

Eduskunta. 2020. Eduskunta hyväksyi koronakriisistä aiheutuvia väliaikaisia muutoksia konkurssilakiin, ulosottokaareen, työttömyysturvalakiin sekä kuntalakiin. Julkaistu 28.4.2020. Luettu 28.4.2020. <https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/Koronakriisin-takia-tehdyt-lakimuutokset-taysistunto-280420.aspx>

Eduskunta. 2020. Lakivaliokunta puoltaa konkurssilain väliaikaisen muutoksen voimassaolon jatkamista. Julkaistu 20.10.2020. Luettu 20.10.2020. <https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/Lakivaliokunta-puoltaa-konkurssilain-muutoksen-voimassaolon-jatkamista.aspx>

Erkkilä, J. 2018. Finanssikriisi 10 vuotta sitten: Investointipankin kaatuminen johti paniikkiin – ”Tsunami oli tulossa”. Salkunrakentaja. Julkaistu 16.9.2018. Luettu 18.8.2020. <https://www.salkunrakentaja.fi/2018/09/investointipankki-finanssikriisi/>

EV 41/2020 vp. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

EV 111/2020 vp. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

HE 26/2003 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle konkurssilainsäädännön uudistamiseksi.

HE 46/2020 vp. Hallituksen esitys laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

HE 164/2020 vp. Hallituksen esitys laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Huhta, A. 2020. Käräjäoikeus päätti Stockmannin saneerauksen aloittamisesta ja määräsi selvittäjän. Kauppalehti. Julkaistu 8.4.2020. Luettu 23.7.2020. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/karajaoikeus-paatti-stockmannin-saneerauksen-aloittamisesta-ja-maarasi-selvittajan/8880ce79-f655-44d3-966e-c82aaa94c9e5>

Kokko, P. & Salminen, J. 2013. Velkojana konkurssissa. Helsinki: Edita.

Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus. Kontkanen, H. konkurssiasiamies. 2020. Luento. Konkurssioikeuspäivä 30.9.2020. Alma Talent. Helsinki.

Konkurssiasiamiehen toimisto. 2014. Julkisselvitys. Julkaistu 28.11.2014. Luettu 2.8.2020. <https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/konkurssijayrityssaneeraus/julkisselvitys.html>

Konkurssiasiamiehen toimisto. 2014. Konkurssivelallisen neuvonta ja ohjaus. Julkaistu 9.6.2014. Luettu 2.8.2020. <https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/suosituksset/15konkurssivelallistenneuvontajaohjaus.html>

Konkurssilaki 20.2.2004/120.

Kontkanen, H. 2020. Puoli vuotta koronan varjossa. Konkurssiasiamiehen toimisto. Julkaistu 17.9.2020. Luettu 18.9.2020. <https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/tiedotteet/blogi/puolivuottakoronanvarjossa-onkokonkurssijajoliiankinvahan.html>

Koponen, H. 2020. Palvelualoilta synkkä selvitys koronan vaikutuksista: "Vastauksista huutaa yritysten valtava ahdinko". Talouselämä. Julkaistu 19.3.2020. Luettu 23.7.2020. <https://www.talouselama.fi/uutiset/palvelualoilta-synkka-selvitys-koronan-vaikutuksista-vastauksista-huutaa-yritysten-valtava-ahdinko/218465f1-7882-4a48-b3a5-9616cd723bbb>

Koulu, R. & Lindfors, H. 2004. Konkurssilaki – pääpiirteet, säännökset ja valmisteluaineisto. Helsinki: WSOY.

Koulu, R., Lindfors, H. & Niemi, J. 2004. Insolvenssioikeus. Helsinki: Alma Talent. Päivitetty 31.8.2020. Luettu 19.11.2020. Vaatii käyttöoikeuden. <https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/EAIBCXJTBF#kohta:INSOLVENSSIOIKEUS/piste:tPP>

Kärki, A. 2020. Koronapandemian vaikutus konkurssiedellytysten ja etenkin maksukyvyttömyyden tilapäisyyden arviointiin. Edita Publishing Oy. Vaatii käyttöoikeuden. Julkaistu 9.4.2020. Luettu 20.11.2020. <https://www-edilex-fi.libproxy.tuni.fi/artikkelit/20781.pdf>

Könkkölä, M. & Linna, T. 2020. Konkurssioikeus. Helsinki: Alma Talent. Vaatii käyttöoikeuden. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/CAHBEXDTEB#kohta:KONKURSSIOIKEUS\(\(20\)/piste:b0](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/CAHBEXDTEB#kohta:KONKURSSIOIKEUS((20)/piste:b0)

Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.1992/1578.

Lamassaari, J. 2020. Oletko maksuvaikeuksissa? Konkurssilakiin ja ulosottoon muutoksia 1.5. alkaen koronan vuoksi. Yrittäjät. Julkaistu 30.4.2020. Luettu 3.5.2020. <https://www.yrittajat.fi/uutiset/626163-oletko-maksuvaikeuksissa-konkurssilakiin-ja-ulosottoon-tulee-muutoksia-15-alkaen>

LaVM 4/2020 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

LaVM 9/2020 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Linna, T. 2012. Prosessioikeuden oppikirja. Helsinki: Talentum.

Pantzar, M. 2020. Suomea odottaa kaikkien aikojen konkurssivyöry, kun koronan takia tehty suojakausi päättyy – jopa tuhansien konkurssihakemusten poutouma purkaustumassa helmikuussa. Yle. Julkaistu 21.10.2020. Luettu 22.10.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11601843>

Räisänen, K. 2020. Taksisyhtiö Kajon konkurssiin – Koronaviruspandemia pysäytti liiketoiminnan. Helsingin Sanomat. Julkaistu 16.4.2020. Luettu 23.7.2020. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006476250.html>

Salonen, A. 2018. Perintäopas pienyrittäjälle. Liiketalouden koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Squire Patton Boggs. 2020. Impact of COVID-19 on Insolvency Laws: How Countries Are Revamping Their Insolvency and Restructuring Laws to combat COVID-19. Julkaistu 29.4.2020. Päivitetty 20.11.2020. Luettu 20.10.2020. <https://www.squirepattonboggs.com/-/media/files/insights/publications/2020/04/global-impact-of-covid19-on-insolvency-laws/global-impact-of-covid19-on-insolvency-laws.pdf>

Statista. 2020. Number of bankruptcies after the coronavirus outbreak in Sweden from February to September 2020, by industry. Julkaistu 1.10.2020. Luettu 18.10.2020. <https://www.statista.com/statistics/1112287/number-of-bankruptcies-after-the-coronavirus-outbreak-in-sweden-by-industry/>

Stopkoronavirus.rf. n.d. Moratorij na bankrotstvo. [Konkurssimenettelyn lykäys.] Alkuperäisjulkaisu: Мораторий на банкротство. Luettu 15.10.2020. <https://xn--80aesfpebagmfbcl0a.xn--p1ai/what-to-do/business/bankrotstvo.html>

Tilastokeskus. 2020. Konkurssit. Julkaistu 21.10.2020. Luettu 23.10.2020. https://www.tilastokeskus.fi/til/konk/2020/09/konk_2020_09_2020-10-21_tie_001_fi.html

Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat. n.d. Konkurssit vuodesta 1986, 1986-2019. Luettu 18.8.2020. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_oik_konk_vv/statfin_konk_pxt_11fa.px/

Tuokko, Y. 2017. Taloushistoriamme synkimmät vuosikymmenet. Tuokko. Julkaistu 10.8.2017. Luettu 18.8.2020. <https://tuokko.fi/suomen-taloushistoria-ja-synkimmat-vuosikymmenet/>

Turunen, R. 2020. Muuttaako koronakriisi asennetta konkurssiin? Jyväskylän yliopisto. Julkaistu 14.5.2020. Luettu 16.11.2020. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/68982>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun kysymykset

Teemahaastattelu: Insolvenssijuristien ajatuksia konkurssilain väliaikaisesta muutoksesta ja sen vaikutuksista alaan

Yleisiä kysymyksiä:

- 1) Minkälaiseksi arvioisit Suomen nykytilaa konkurssimäärien suhteen?
- 2) Mitä vaikutuksia vallitsevalla poikkeustilalla on ollut työmäärääsi? Onko työmäärä kasvanut, pienentynyt vai pysynyt samana?
- 3) Mistä arvioit mahdollisten muutosten johtuvan (muutokset konkurssihakemusten määrässä, muuttuneet työtavat, jokin muu syy)?
- 4) Mihin suuntaan arvioisit Suomen konkurssitilanteen menevän poikkeustilan seurauksena? Arviosi 6-12 kuukauden päähän.
- 5) Luuletko tämän aiheuttavan muutoksia konkurssimenettelyyn prosessina? Minkälaisia?

Kysymyksiä väliaikaisesta lakimuutoksesta:

- 1) Onko lakimuutoksen voimaantulo näkynyt työssäsi? Miten?
- 2) Vaikuttaako lakimuutos jotenkin itse konkurssimenettelyn etenemiseen? Hidastaa/nopeuttaa? Hankaloittaa/helpottaa?
- 3) Onko lakimuutos mielestäsi ajanut asiaansa? Onko sen käyttöönoton avulla päästy tavoitteeseen?
- 4) Oliko lakimuutos mielestäsi kokonaisuudessaan onnistunut?
- 5) Miten muualla Euroopassa on mielestäsi toimittu tässä tilanteessa? Paremmin, huonommin vai yhtä hyvin kuin Suomessa?